Vurdering av naturmangfold og naturtyper i planområde for masseuttak

Sautjønnheia, Froland kommune

Oppdragsgiver	Oveland Utemiljø AS v/ Benth A. Eik
Dokumenttype	Naturfaglig vurdering basert på befaring og NiN-kartlegging
Planområde	Sautjønnheia, gnr. 33, bnr. 1, Froland kommune
Planområde totalt	180 dekar
Uttaksområde	66 dekar
Planformål	Detaljregulering – steinbrudd og masseuttak (kvartsitt)
Dato for befaring	29.10.2025
Dato for rapport	15.06.2026
Utarbeidet av	Thor Inge Vollan, Abiona AS
Versjon	02

Innhold

Sammendrag 3
Innledning og formål 4
Beskrivelse av planområdet 5
Beliggenhet og landskap 5
Arealhistorikk og vegetasjonsstatus 6
Resultater fra befaring og NiN-kartlegging 8
Registrerte naturtyper 8
Rødlistearter 11
Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 7–12 12
Samlet vurdering og konklusjon 15
Referanser 16

Sammendrag

Denne rapporten vurderer naturmiljø og biologisk mangfold innenfor planområdet for et planlagt steinbrudd og masseuttak av kvartsitt ved Sautjønnheia i Froland kommune (gnr. 33, bnr. 1). Planområdet er på 180 dekar, hvorav det aktive uttaksområdet utgjør 66 dekar. Vurderingen bygger på feltbefaring og NiN-kartlegging av hele planområdet (29.10.2025) samt gjennomgang av Naturbase og Artskart.

Planområdet er sterkt preget av menneskelig aktivitet. Om lag 90 % av arealet ble flatehogd i 2016/2017 og området er i dag i en tidlig gjengroingsfase dominert av ung furu, gran og ospekratt på fattig berggrunn.

Det ble ikke påvist rødlistearter av karplanter, moser, sopp, lav, fugl eller pattedyr under befaringen, og det er ingen historiske funn av rødlistearter i Artskart innenfor plangrensen. Det er heller ikke registrert utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven kapittel VI eller naturtypelokaliteter av verdi A eller B. Det ble registrert to mindre områder med den verdsatte naturtypen «gammel furuskog med gamle trær» i ytterkanten av planområdet. Ingen av disse berøres av selve uttaksområdet.

Vurderingene etter naturmangfoldloven §§ 8–12 konkluderer med at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig (§ 8), at føre-var-prinsippet (§ 9) ikke utløser krav om ytterligere kartlegging, og at samlet belastning på naturmiljøet er lav (§ 10) ettersom området allerede er sterkt preget av skogbruk og annet menneskelig påvirkning. Aktuelle avbøtende tiltak er håndtering av partikkelavrenning, revegetering og om mulig å ta vare på gammelskogstripen i øst utenfor uttaksområdet (§§ 11 og 12).

Samlet vurderes planens konsekvenser for naturmangfoldet som ubetydelige, forutsatt at de anbefalte avbøtende tiltakene innarbeides i planen. Rapporten bør ses i sammenheng med Abiona AS sin vurdering av vannmiljø for samme tiltak, der avrenning til Blengsvatn og avbøtende tiltak for vannmiljøet er nærmere spesifisert.

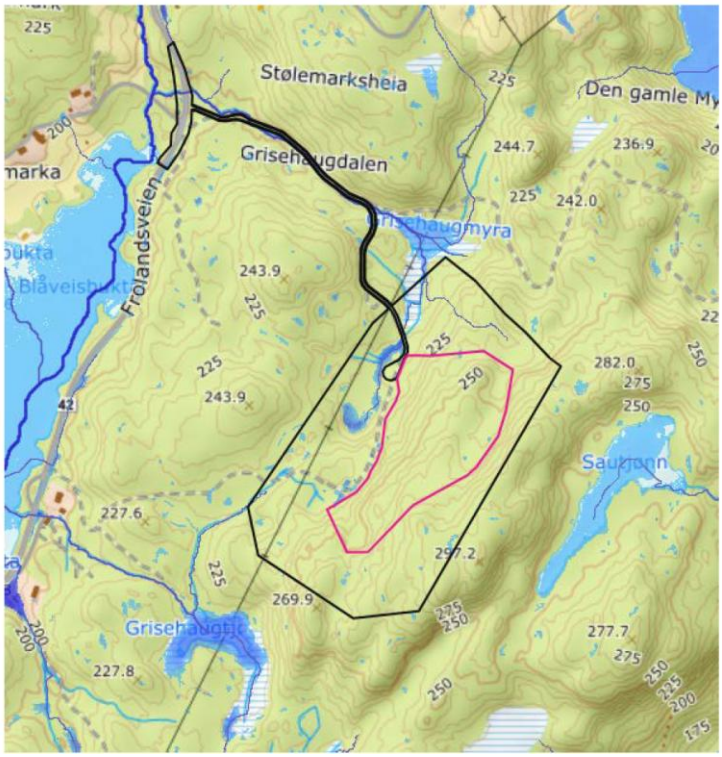
Innledning og formål

Denne rapporten er utarbeidet på vegne av Oveland Utemiljø AS i forbindelse med detaljregulering for steinbrudd og masseuttak av kvartsitt ved Sautjønnheia i Froland kommune. Planområdet (180 dekar) ligger nord for Mjåvatn og øst for Blengsvatn og fv. 42. Det aktive uttaksområdet er 66 dekar.

Formålet med vurderingen er å beskrive naturmiljø og biologisk mangfold innenfor planområdet basert på feltbefaring og NiN-kartlegging, vurdere planens mulige konsekvenser for naturmangfoldet, samt å gi forslag til vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 8–12, jf. § 7.

NiN-kartlegging (Natur i Norge, versjon 2) er gjennomført for hele planområdet, som er vist med smal svart strek i figur 1. I tillegg er det vurdert om det finnes naturtypelokaliteter langs tilførselsveien. Grunnet tekniske begrensinger kan ikke denne smale stripen langs veien legges inn i kartleggingsverktøyet. I tillegg er offentlig tilgjengelige databaser gjennomgått, herunder Naturbase (Miljødirektoratet) og Artskart (Artsdatabanken).

Denne rapporten kan ses i sammenheng med Abiona AS sin vurdering av vannmiljø for samme tiltak.

Figur 1 – Kart som viser planlagt massetak Sautjønnheia. Planavgrensning er vist med smalt svart strek (180 daa), uttaksområde med rød strek (66 daa) og adkomstvei med tykk svart strek). Kilde: Bjerke Hydro AS (2026).

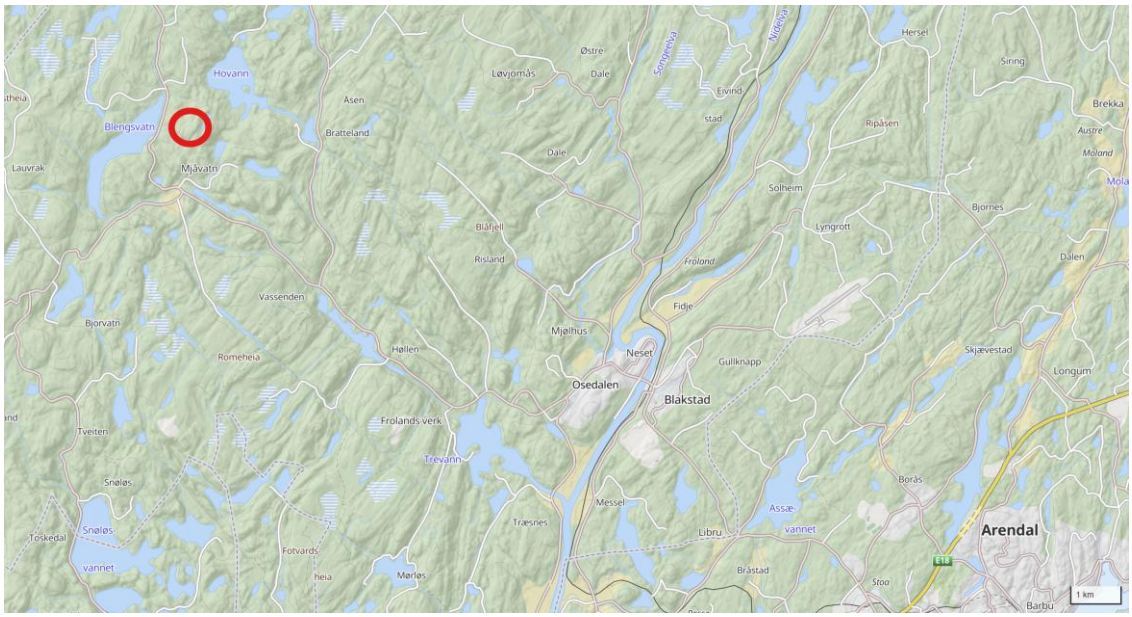
Beskrivelse av planområdet

Beliggenhet og landskap

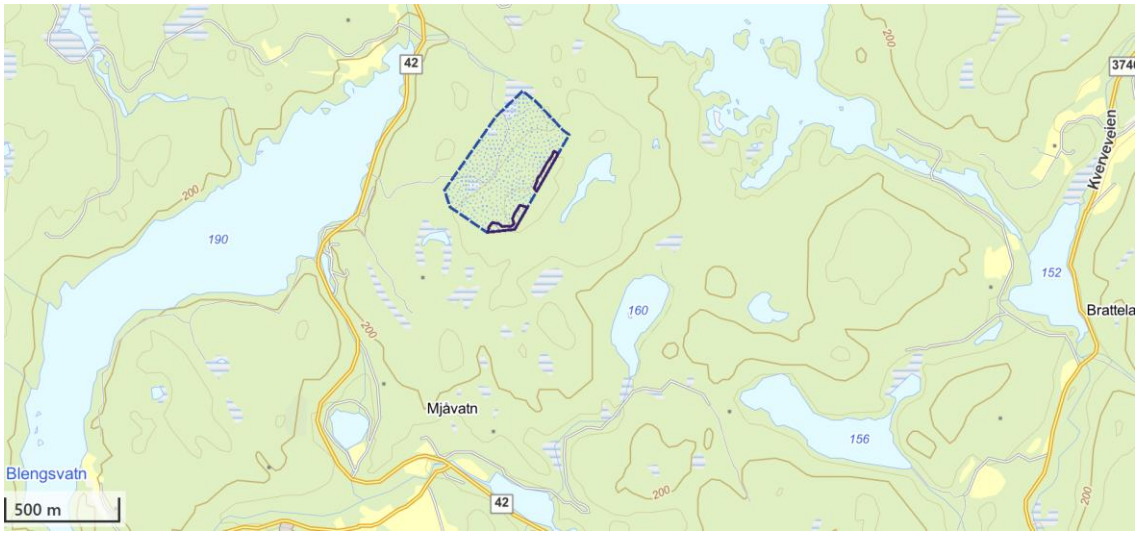
Planområdet ligger i en nordvestvendt skråning av åsen Sautjønnheia, 500 meter øst for Blengsvatn. Terrenget varierer fra 200 til 290 moh og er kupert med dels bratte fjellskrenter mot vest. Området grenser mot Grisehaugmyra i nordvest.

Planområdet drenerer mot Blengsvatn via bekken som går gjennom Grisehaugdalen nord for planområdet. En liten del av planområdet drenerer også mot Grishaugtjønn i sør og videre til Blengsvatn. Det er ingen vernede vassdrag eller laksevassdrag direkte berørt. Berggrunnen er svært kalkfattig kvartsitt. Området ligger i boreal biogeografisk region.

Det er ingen verneområder etter naturmangfoldloven kapittel V i planområdet eller i umiddelbar nærhet. Planområdet er ikke del av noe Ramsar-område, naturreservat, nasjonalpark eller landskapsvernområde.

Figur 2 - Planområdet Sautjønnsheia ligger i Froland kommune, øst for Blengsvatn

Figur 3 - Kartlagt området Sautjønnsheia masseuttak

Arealhistorikk og vegetasjonsstatus

Det meste av skogen i planområdet ble hogd i 2016/2017 gjennom flatehogst og frøstillingshogst. Planområdet fremstår i dag som sterkt preget av denne hogsten, med furu og gran under foryngelse samt et markert oppslag av ospekratt i deler av feltet. Langs adkomstveien ned mot fylkesveien er det plantet inn ung gran (granplantasje).

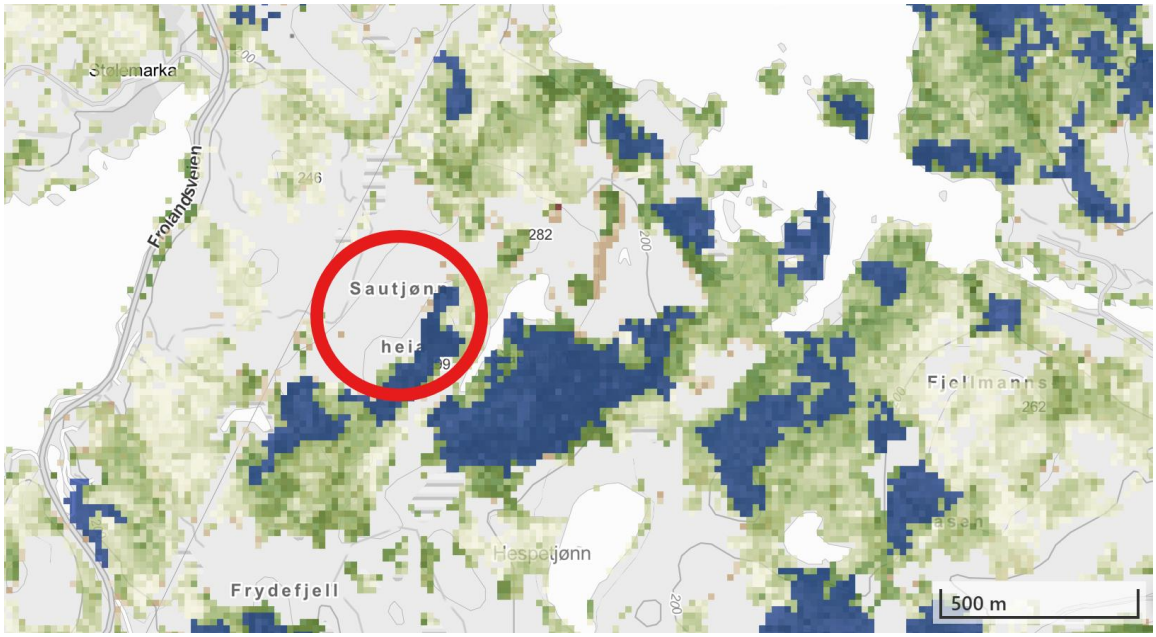
Det er grunnlendt mark med tynt og usammenhengende morenedekke. Stedvis er det bart fjell i dagen og rasmateriale under bratte skrenter. I noen forsenkninger, særlig i nordøstre del og mot vest nær Grisehaugmyra, forekommer det forsumping.

Figur 4 - Flyfoto 2014 (kart.finn.no)

Figur 5 - Flyfoto 2021 (kart.finn.no)

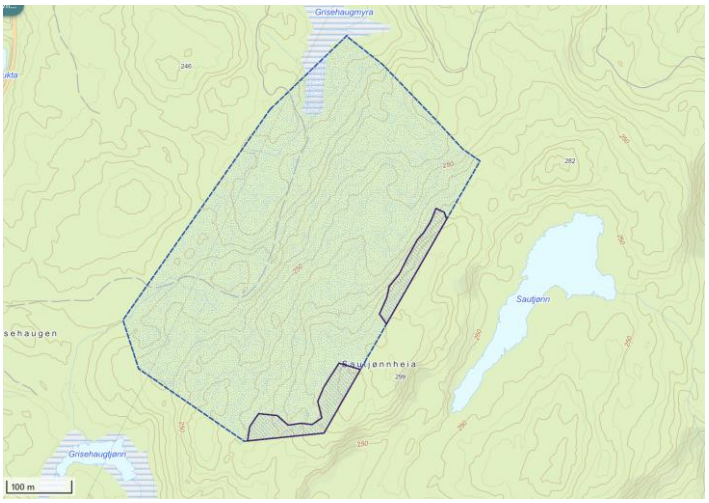

Figur 6 - Sørøst fra Sautjønnheia forekommer større områder med datamodellert naturskog i kartløsningen Naturbase. Dvs. skog før 1940 og ikke flatehogd deretter. Skogen i planområdet er ikke for naturskog å regne, siden den har spor av hogst og menneskelig aktivitet.

Resultater fra befaring og NiN-kartlegging

Registrerte naturtyper

Naturbase ble gjennomgått for planområdet i forkant. Det var ikke registrert lokaliteter med naturtype av verdi A (svært viktig) eller B (viktig) i Naturbase innenfor plangrensen der fra før.

Det er gjennomført NiN-kartlegging av hele planområdet innenfor svart stiplet avgrensning i samsvar med Miljødirektoratets metodikk for kartlegging etter NiN 2. Kartleggingen dekker arealtyper, viktige naturtyper og mulige leveområder for rødlistearter. Det er ikke registrert utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven kapittel VI innenfor plangrensen. Men det er funnet to områder med naturtype *«gammel furuskog med gamle trær»*.

Figur 7 - Figur viser kartlagt området. Med skravur i østre del vises funn av to områder med naturtypen «gammel furuskog med gamle trær».

Naturtype «gammel furuskog med gamle trær» denne er definert av miljødirektoratet følgende:

> *Gammel furudominert skog med gamle trær er en tilstandsbasert naturtype. Karakteristisk for gammel furuskog er forekomst av elementer som gamle trær, hule trær, brent ved og død ved, særlig spesielle utforminger av stående død ved av furu med vridde stammer og hard ved (kelogadd) og tilsvarende liggende død ved (kelolæger). En rekke rødlistete arter er knyttet til gammel furuskog, spesielt av vedlevende sopp og biller, men også en del lavarter hvor de viktigste naturverdiene for biologisk mangfold er knyttet til habitater som først opptrer i gammel skog.* (*https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/roller/naturkartlegging/naturtyper/*)

Figur 8 - Bilder fra befaringen

Lokalitet i sør-øst

Lokaliteten er vurdert til å ha høy kvalitet. Tilstanden vurderes som god, basert på lavt innslag av fremmedarter, lite slitasje i terrenget og fravær av spor fra tunge kjøretøy. Naturmangfold er satt til moderat på grunn av areal over 5 dekar, men med lite stående og liggende død ved av stor dimensjon. Andelen sterkt nedbrutt død ved er liten (< 20 %). Det ble ikke registrert rødlistearter av karplanter, moser, sopp eller lav, og ingen slike er kjent fra før. Lokaliteten kuttes av prosjektgrensen.

Lokalitet i nord-øst

Ytterst i østlig del av planområdet er det registrert en smal stripe med noe eldre barskog (gran og furu) som skiller seg fra den øvrige flatehogstpregede marka. Arealet er svært begrenset – estimert til under 1 % av planområdet og anslått til under 1,5 daa.

Lokaliteten er vurdert til å ha moderat kvalitet. Tilstanden vurderes som god, basert på lavt innslag av fremmedarter, lite slitasje og fravær av kjøretøyspor. Naturmangfold er satt til lite, på grunn av areal under 5 dekar, lite stående død ved (0 per dekar) og lite liggende død ved (0 per dekar). Andelen sterkt nedbrutt død ved er liten (< 20 %). Det ble ikke registrert rødlistearter, og ingen slike er kjent fra før. Lokaliteten kuttes av prosjektgrensen.

Vurdering

Eldre barskog kan i prinsippet ha naturverdi knyttet til død ved, gamle trær og spesifikke lav- og mosearter. Det ble ikke gjort konkrete funn av rødlistede lav, moser, sopp eller insekter i denne stripen ved befaringen. Basert på arealstørrelse, beliggenhet i ytterkanten av planområdet og fraværet av funn vurderes bidraget til det biologiske mangfoldet lokalt som meget begrenset.

Dersom den endelige planavgrensningen kan justeres slik at skogstripen holdes utenfor det aktive uttaksområdet (blå stiplet avgrensning), anbefales dette som en enkel avbøtende tilpasning. Stripen berøres uansett ikke av det planlagte uttaksområdet (66 dekar), som ligger lenger vest og sentralt i planområdet.

Rødlistearter

Gjennomgang av Artskart viser ingen historiske funn av rødlistearter innenfor planområdet. Det ble heller ikke påvist rødlistearter under befaringen. Dette gjelder:

Karplanter: Ingen rødlistearter registrert. Vegetasjonen domineres av bærlyngsskog, ung gjenvekst etter hogst og ospekratt.

Lav og moser: Ingen funn av signalarter eller rødlistearter. Flatehogstflater er ugunstig habitat for gamle lavsamfunn knyttet til kontinuitetsskog.

Sopp: Ingen funn av signalarter eller rødlistearter. Generelt artsfattig og kun funn av vanlig forekommende arter.

Fugl: Ingen funn av hekkende rødlistearter under befaring. Planområdets karakter (åpne hogstflater, ung skog) er lite egnet for hullrugende skogsfugl. Det er heller ingen spor etter leikplasser.

Pattedyr: Ingen observasjoner av rødlistearter. Planområdet ligger i forvaltningsområdet for gaupe. Det ferdes elg, hjort og rådyr i området.

Amfibier og reptiler: Ingen registreringer.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 7–12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet, og vurderingen skal fremgå av beslutningen. Mangelfulle vurderinger av naturmangfoldprinsippene vil som hovedregel kunne medføre at planvedtaket oppheves ved klagebehandling. Vurderingene nedenfor er forslag til vurderinger som plankonsulent og Froland kommune kan bruke i sitt arbeide med planen.

Naturmangfoldloven § 8 – kunnskapsgrunnlaget

Bestemmelsen krever at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet bygger på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade.

Vurdering. Kunnskapsgrunnlaget bygger på befaring og NiN-kartlegging av hele planområdet, gjennomgang av Naturbase og Artskart, geologisk rapport fra Geoinfo v/ Breivik og Jansen (31.07.2025), samt planinitiativ fra Stærk & Co AS (26.08.2025). Avrenning og vannmiljø er nærmere vurdert i Abiona AS sin vannmiljørapport for prosjektet. Planområdet er dominert av aktivitet knyttet til eksisterende massetak og flatehogst med ubetydelig naturmangfoldverdi. Det ble ikke gjort funn av rødlistearter eller utvalgte naturtyper. To mindre områder med den verdsatte naturtypen «*gammel furuskog med gamle trær*» er registrert.

Konklusjon § 8: Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig for sakens karakter og risiko for skade. Planområdet er i det alt vesentlige sterkt preget av relativt nylig flatehogst med klart redusert naturmangfoldverdi. Det er ikke identifisert mangler ved kunnskapsgrunnlaget som tilsier ytterligere kartlegging før planvedtak.

Naturmangfoldloven § 9 – føre-var-prinsippet

Bestemmelsen sier at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.

Vurdering. Kunnskapsgrunnlaget er vurdert som tilstrekkelig, jf. § 8. På dette grunnlaget kommer ikke nml § 9 til anvendelse. Det er gjennomført befaring og NiN-kartlegging av hele planområdet uten funn av rødlistearter eller verdifulle naturtyper, og usikkerheten er følgelig lav. Den eneste restusikkerheten knytter seg til gammelskogstripen i øst, der mulige forekomster av vedboende insekter, lav eller sopp ikke er systematisk kartlagt. Arealet er svært begrenset og berøres ikke av uttaksområdet (66 dekar). Risikoen for alvorlig eller irreversibel skade vurderes samlet sett som lav.

Konklusjon § 9: Føre-var-prinsippet utløser ikke krav om ytterligere kartlegging eller vesentlige begrensninger i planforslaget. Gammelskogstripen i øst anbefales holdt utenfor selve uttaksområdet som en enkel avbøtende tilpasning

Naturmangfoldloven § 10 – samlet belastning på økosystemet

Bestemmelsen pålegger en vurdering av hvilken samlet belastning det aktuelle økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Vurdering. Planområdet ligger i et skogslandskap som allerede er betydelig preget av skogbruk og massetaket. Flatehogsten i 2016/2017 er i seg selv et omfattende terrenginngrep som har redusert skogsøkosystemets tilstand og artssammensetning. Planområdet grenser til Grisehaugmyra i nordvest, men myra berøres ikke av selve uttaksområdet. Det er ikke kjente naturverdier av regional eller nasjonal interesse i planområdet. Blengsvatn mottar drenering fra planområdet, og partikkelavrenning i anleggsfasen er det vesentligste miljørisikomomentet for vannmiljøet og er nærmere analysert i vannmiljørapporten, der det vurderes som håndterbart med avbøtende tiltak.

Konklusjon § 10: Samlet belastning på naturmangfoldet fra masseuttaket vurderes som lav. Planområdet er allerede sterkt preget av flatehogst, og uttaket tilføyer ikke vesentlig ekstra belastning på et ellers verdifullt naturmiljø. Reguleringsbestemmelsene bør sette krav til håndtering av partikkelavrenning for å beskytte resipienten (Blengsvatn), jf. vannmiljørapporten.

Naturmangfoldloven § 11 – kostnadene ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Vurdering: De aktuelle avbøtende tiltakene er av begrenset omfang og kostnad sammenlignet med tiltakets karakter. Prinsippet tilsier at Oveland Utemiljø AS skal bære kostnadene ved tiltak mot partikkelavrenning og erosjon i anleggsfasen og istandsetting av planområdet etter endt uttak.

Konklusjon § 11: Det er rimelig at tiltakshaver dekker kostnadene til avbøtende miljøtiltak. Kostnadene vurderes å stå i et rimelig forhold til tiltakets og skadens karakter.

Naturmangfoldloven § 12 – miljøforsvarlige teknikker og lokalisering

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultater.

Vurdering. Uttaksområdet (66,1 dekar) er lokalisert slik i terrenget at det i liten grad er synlig for allmennheten, med begrenset innsyn fra et fåtall boliger i 500–900 meters avstand. Følgende anbefales nedfelt i reguleringsbestemmelsene:

- Gammelskogstripen i østre del bør holdes utenfor uttaksområdet (blå avgrensning) der det er praktisk mulig innenfor driftsmessige krav
- Partikkelavrenning mot Blengsvatn håndteres med sedimentbasseng og erosjonssikring – nærmere spesifisert i vannmiljørapporten
- Revegetering av alle permanente anleggsflater som ikke tas i bruk til uttaksformål
- Massedeponering og midlertidige plasseringer av restmasser skjer innenfor planavgrensningen.

Konklusjon § 12: Lokalisering og planlagte driftsmetoder vurderes som tilfredsstillende for å begrense skade på naturmangfoldet. Det finnes ikke alternativ lokalisering eller teknikk som i vesentlig grad ville ivareta naturmangfoldet bedre, gitt at planområdet er dominert av flatehogstflater med ubetydelig naturmangfoldverdi.

Samlet vurdering og konklusjon

Basert på gjennomført befaring og NiN-kartlegging av hele planområdet, samt gjennomgang av offentlige databaser, konkluderes det med at planområdet Sautjønnheia har ubetydelig naturmangfoldverdi. Dette skyldes i hovedsak at om lag 90 % av arealet ble flatehogd/frøstillingshogd i 2016/2017, og at området er i en tidlig gjengroingsfase dominert av ung gjenvekst (gran, furu, osp) på fattig berggrunn.

Hovedelementer i vurderingen:

- Ingen funn av rødlistearter (flora, fauna, sopp, lav) under befaring
- Ingen registrerte naturtypelokaliteter med verdi A eller B innenfor plangrensen
- Ingen utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven kapittel VI
- Ingen vernede vassdrag direkte berørt
- En smal stripe eldre barskog ytterst i øst, med begrenset naturverdi og uten konkrete funn – berøres ikke av uttaksområdet
- Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig (§ 8); føre-var-prinsippet (§ 9) utløser ikke krav om ytterligere kartlegging
- Samlet belastning er lav (§ 10) siden området er allerede sterkt preget av skogbruk
- Avbøtende tiltak knyttet til partikkelavrenning og revegetering anbefales nedfelt i reguleringsbestemmelsene (§§ 11 og 12)

Planens konsekvenser for naturmangfoldet vurderes som ubetydelige, forutsatt at de anbefalte avbøtende tiltakene innarbeides i reguleringsbestemmelsene. Avbøtende tiltak for vannmiljø er nærmere spesifisert i Abiona AS sin vannmiljørapport.

Senior miljørådgiver, Abiona AS

Dette notatet er utarbeidet av senior miljørådgiver Thor Inge Vollan (cand.scient. i økologi), som også har gjennomgått planområdet i felt. Han har kartlagt NiN på Miljødirektoratets nasjonale kartlegginger hvert år siden 2017, og har nøkkelpersonellkompetanse. I tillegg har han kartlagt for Sabima og gjort kartlegginger i flere norske verneområder. Miljørådgiveren har over 15 års erfaring innen artsforvaltning og naturkartlegging fra Lindesnes til Nordkapp, og er tidligere leder for Norsk zoologisk forening Sørlandsavdelingen, samt medlem av Norsk botanisk forening, Vannforeningen m.fl. Han har også deltatt på kurs om kartlegging av rødlistede arter. Utfyllende kvalifikasjoner gis på forespørsel.

Referanser

- Feltbefaring og NiN-kartlegging innenfor plangrensen, 29.10.2025.
- Miljødirektoratet: Naturbase (naturbase.no) – naturtyper og verneområder.
- Artsdatabanken: Artskart (artskart.artsdatabanken.no) – artsregistreringer.
- Artsdatabanken: Norsk rødliste for arter 2021.
- Artsdatabanken: Norsk rødliste for naturtyper 2018.
- Artsdatabanken: NiN 2.3 – Natur i Norge.
- Miljødirektoratet (2024): Kartleggingsinstruks – kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2 (M-2209).
- NGU: Nasjonal berggrunnsdatabase og kvartærgeologisk kartdatabase.
- Breivik, H. og Jansen, I.J. (2025): Geologisk vurdering av kvartsittforekomst i Sautjønnheia, Froland. Geoinfo, 31.07.2025.
- Aas, E.I. (2025): Planinitiativ – Detaljregulering Masseuttak Sautjønnheia. Stærk & Co AS, 26.08.2025.
- Vollan, T.I. (2026): Vurdering av vannmiljø – Masseuttak Sautjønnheia. Abiona AS, 28.05.2026.
- Kilden (Nibio) – bonitets- og arealressurskart.
- Kartverket: Høydedatabasen (skyggerelieff og terrengdata).